

Za svobodo in ljubezen

Marko Stojan
Roman iz Balkana.

"Narobe! Jaz se bom moral zahvaliti vama, ako mi obljubita svoje zaveznštvo v neki diskretni in — zelo, zelo važni stavri... Kar se tiče odškodovanja za vajin trud, vama povem samo to, da bosta brez skrbi za vse življenje, ako se nam posreči namen... Ali — tu se vendar ne moremo razgovarjati dovolj udobno; ukazal sem pripraviti obed... samo za nas tri... in če smem povabiti gospoda —"

To se razume, da nista odklonila njegovega vabilna! Sreco lopova je precej različno od sreca poštenih ljudi — želodec pa je želodec, in ktor je presel skoro štiriindvajset ur v hotelu pri "Turški pravici", ta se ne vrne v zlato svobodo brez apetita!

Ponosno sta odkorakala s Halilom po mrklih hodnikih in sedla na ulici v njegovo kočijo.

Halil je imel v Štambulu sijajno hišo, kamor je peljal svoja dična in vredna tovariša. Von Schratten in Birbantini sta izbuljila oči, ko sta zagledala mizo, obloženo z vsemi dobrotnami, kar jih le more zasanjati domišljija rafiniranega dobrojedca. Manjkalno tudi ni šampanja in drugih finih vin, ki niso izgrevši svojega učinka. Halil je se je pokazal trdnega pivca — zakaj prepoved Mohamedova ga je brigala prav taku mašo, kakor večino premožnih Turkov današnjega časa. In tako se je razvil po bogatem obedu živahan, polglasen razgovor ob polnih kozarcih; razgaljene Tunežanke, ki so stregle vrlji trojici, je bil poslat gospodar iz sobe — ostali so popolnoma sami.

In porajala se je točka za točko Halilovega načrta, kako uničiti Alija Kemala in mu ugrabit Jerico, ki jo je bil odvedel zvijačno in njegove ljubavne ječe v Skutariju...

Nemec in Italijan sta pokazala svojo bistroumnost z mnogimi dobrimi nasveti, izmed katerih so bili mnogi tako sijajni, da je dej radovoljno povišal ponudeno nagrado. Njiju oči so gorele ob vabljivih slikah, ki so jima igrale v domišljiji spričo Halilovih obetov: bogastvo... kupi zlata... in častne službe v upravi otomanskega cesarstva... službe, v katerih je takoj lahko krasti in kopičiti zlato!..

Kaj so se pogodili, izvemo pozneje, med burnimi usodami, ki

čakajo junakov naše povesti na drugem pozorišču...

Halil je odslovil pajdaša s sladko prijaznostjo.

Nekoliko meglenih oči sta se odpravila svojo pot — kam drugam, kakor proti Galati, gostoljubni vsem sličnim izvržkom človeštva!

Spotoma pa se je zdajci ustavljal Birbantini in pomežknih tovarišu, rekoč:

"Ali verjameš beju Tedesco?"
"Kaj?"

"To, da naju je dal le pomotoma zapreti."

"Oh, verflucht! Ali me imaš za takšnega norca? Ako ne bi bil prišel tisti duhoviti razbojniki, ki mu pravijo Ali Kemal, bi gnila v svoji temnici nemara do smrtne ure... Morda bi naju mazali zdajle z bastonado — ako nama ne bi celo zavdali!..."

"Benissimo! Vidim, da nisi takoj bedast, kakor navadno svoji compatrioti... In kaj pravijo: ali ne bi v izprenembo tudi morda ogoljufala Halila beja?..."

"Versteht sich — to se razume! A biti morava poštena, dokler nama ne odšteje tisočak, ki nama jih je obljubil: To pot se ne dava plačati tako po ceni — s prenočiščem v smradljivi luknji..."

"Diavolo! In med tem hočeva premišljati neprestano, kako ga ukaniva... Izkoristiva ga, in potem pogubiva midva njega. Saj nisva tako neumna! Ako ga pustiva živega, kadar naju ne bo več potreboval, sva obsojena v smrt; preveč njegovih skrivnosti poznavata zdaj..."

"Prav imaš, kreuzdonnerwetter! Tiste službe, ki nama jih je obljubil, si kar izbijva iz glave... Saj imava itak dovolj masla na glavi, da bi naju celo v Turčiji našla pravica..."

"Pravica sem, pravica tja! Oona naju ne najde — tega se ne bojim... Da naju le ne bi našel tisti maledetto... Slovenec, ki si mu prodal sestro, in njegov tovariš! To morajo biti vražji ljudje, von Schratten... Po notah naju bo zlodej jemal, če ostaneta Srb in Slovenec drug drugemu zvesta!"

Med takimi razgovori sta dosegla pred hišo, kjer je stanoval von Schratten in kjer je Olimpio Montebello stražila Pyguri-

sa, meneča, da sedita sovražnika še pod ključem...

Hall je čkal med tem v upu in strahu.

Proti večeru sta se mu vrnila dva poizvednika. Prvi je prinesel novico, da si je izprosil Ali Kemal dopust za nedolochen čas in da je odpotoval najbrže v svoj domači kraj... v domovino Zorke Popovičeve.

Drugi izpovednik je bil obhodil vse kraje, koder se je oglašal gospodar po navadi; bil je tudi v Skutariju, kjer so zanesljivi služabniki, poslanji v naglici iz Stambula, odstranjevali sledove sinočnih dogodkov.

"Kaj je novega, Mustafa?" je zaklical Halli bej na pragu, ko se je pojaval zvesti sluga. "Ali me je kdo iskal? Govori!"

"Nihče vas ni iskal, velemožni gospodar... Nihče ni povpraševal za vami — vse je, kakor po navadi."

Moral je biti vajen takih potov, kakor vsi sluge turških mogotcev pod režimom Abdula Hamida; zakaj žarek tajnega uverjanja se je zasvetil ob tem odgovoru izpod njegovih koščatih obrvi.

"Tako?" je zategnil Halli z radostno drhtečim glasom. "In... ali ni bilo videti nobenih sumljivih lic? Ljudi, ki bi postopali okrog in opazovali — saj me razumeš..."

"Nikogar, gospodar! Verjemeli staremu Mustafi — varni ste takor v materinem naročju..."

Halilov obraz se je zjasnil polponoma.

"Vrlo, Mustafa, vrlo! Zadovoljen sem s teboj... Evo ti za twojo zvestvo službo — in od jutra dalje si oskrbnik moje hiše v Skutariju... Idi zdaj!"

Jedva sam, je skočil bej po koncu in se vrzravnal tako čilo in prožno, kakor da se je pomladil zdajci za dvajset let.

"Hej, nismo še izgubljeni!" je vzkliknil poluglasno. "Hvala ti, Ali Kemal, za tvoje velikodusje; pozabil si me izdati... izročiti me pravici padisahovi... Ne! Daroval si mi velikodusno še par tednov, par mesecov — par let morebiti — da trpm med bliskih pušk in je veter raznašal

Ivanu in Dušanu je ostalo

tem toliko bolj in umrem tisočkrat od strahu in trepeta, preden me zadrgnejo sultanovi krvniki. Toda pazi, Skipetar, da ne obrnem tega odloga v twojo lastno pogubo!... Hahaha! Če pomislim, kako bo ležal zdrobljen, uničen in poražen v svoji razbojniški krvi — na tvojem maščevalnem sreu pa bo stal Halil bej — zmagovalec!... In tudi vidva, kreaturi... von Schratten in Birbantini... tudi

na vaju pride vrsta! Eh, spoznal sem vaju po lopovskih očeh, da me mislita ukani in prevzeti ultime Alija Kemala, kakor hitro vama odštejem plačilo... Ne, ne — vidva ne bosta osleparila tako izkušenega lisjaka; ura, ko pade Ali Kemal, je tudi ura vajine pogina. Izrabim vaju in vaju uničim, kakor staremu človeku nevarnega gada; — moje skrivnosti so preveč opasne, da bi vaju pustil živeti..."

Stopil je parkrat sem in tja po mehkih preprogah, ki so počitne glas korakov.

"Da, da; sam pojdem za Skipetrom. Potrebno je to, da vodim vse, kar se ukrene proti njejmu... potrebno, da zdrobim Nemca in Italijana v pravem trenotku. Toda paziti bo treba, da se ne pojavijo mahoma tudi sumljivih lic? Ljudi, ki bi postopali okrog in opazovali — saj me razumeš..."

"Cort vozmi!" je zagodel Kazakov. "Brown hoče vse, makar če mu predlagas, naj se postavi na glavo — samo, da je nekaj noge v nezaslušanega..."

"To bi bilo izborno," se je oglasil Dušan. "Ako hoče mister Brown, bi lahko sledili Arnautu njegovih jahti. Mislim pa, da bi bilo vseeno dobro, ako se razdelimo. Polovica z jahto — polovica z brzoparnikom; zanj gotovo je, da bo izkušal razbojnik izbrisati svojo sled pravfinirano. Ako ga preganjam v dveh skupinah, nam je uspeh dvakrat gotovješi."

Sluge so se čudili, ker je izložil vse udobnosti, ki jih je zahvaljuje, s katero sem hotel naslastiti svoje srce... Ce je to, potem se lahko srečamo na lovu, sko najdejo tudi oni Kemalov sled. Čuvaj se, Halil bej..."

Premeteno se smehljače je povzvanih službenikov in ukazal pripraviti vse potrebno za daljšo pot.

Sluge so se čudili, ker je izložil vse udobnosti, ki jih je zahvaljuje, s katero sem hotel naslastiti svoje srce... Ce je to, potem se lahko srečamo na lovu, sko najdejo tudi oni Kemalov sled. Čuvaj se, Halil bej..."

Premeteno se smehljače je povzvanih službenikov in ukazal pripraviti vse potrebno za daljšo pot.

Halil bej pa se je čutil vsega

trdili vtiči na starem Wheeler v Estournelle. "In na njegovo jahto?... Nom de Dieu, to ni slaba misel! Samo če bo hotel..."

"Cort vozmi!" je zagodel Kazakov. "Brown hoče vse, makar če mu predlagas, naj se postavi na glavo — samo, da je nekaj noge v nezaslušanega..."

"To bi bilo izborno," se je oglasil Dušan. "Ako hoče mister Brown, bi lahko sledili Arnautu njegovih jahti. Mislim pa, da bi bilo vseeno dobro, ako se razdelimo. Polovica z jahto — polovica z brzoparnikom; zanj gotovo je, da bo izkušal razbojnik izbrisati svojo sled pravfinirano. Ako ga preganjam v dveh skupinah, nam je uspeh dvakrat gotovješi."

Bila je prazna in — kar se je zazdelo Dušan najbolj sumljivo — v najlepšem redu. Sicer razmetana postelja je bila očividno pravkar postlana, opečnatata tla — pomita; vlagi je še puhtela od njih. Vse, kar je imela Italijanka oblike in predmetov

ostri vonj smodnikovega dima.

"Borba je živiljenje!" je mrmaril sam pri sebi: "Od časa do časa se mora človek pomeriti z nasprotnikom, drugače mu segnije duša v prsih. Vse druge radosti pridejo šele za to sladostno kosto..."

XIX.

Slovo od Carigrada.

"No, kakšno idejo ima naš bistromu Wheeler?" je vprašal kapitan Johnson in se naslonil nazaj, radovedno zroc na poročnika, kakor vsi ostali.

"Ze prej bi bil moral misliti na to," je zamrmljal mladi Anglež v vrgel svojo kratko pipico na mizo.

"Na kaj?" je dejal kapitan.

"Na Browna..."

Brown je bilo ime mladega ameriškega milijonarja, ki se je bil med udobnostmi velikanskega očetovega bogastva že zdavnaj naveličal živiljenja; vozil se je na lastni razkošni jahti iz kraja v kraj in se oziral zehaje za novimi vtiči, da bi vzdramil z njimi svojo otočno naveličnost vseh posvetnih reči. Bil je Wheelerjev znanec že nekaj let.

"Pa je že dolgo, odkar je šla."

"Dobro uro utegne biti..."

V Dušanovih očeh se je zasvetil dvom.

"Pelji naju v njeno sobo," je ukazal.

"Ne morem effendija," je zamrmljal vratar. "To zdaj ni več njenega soba."

"Tu imam zlatnik in vodi nju. Drugače se vrneva s policijo. Razumeš?"

Turek se zdrznil ob besedi policija: kakor so nezanesljivi turški zaprtje, vendar se jim primeri včasi, da primejo pravitečke. Obotavljaje je torej sprejet zlatnik, spremil tuje nazvgor in odklenil Olimpino sobo.

Bila je prazna in — kar se je zazdelo Dušan najbolj sumljivo — v najlepšem redu. Sicer razmetana postelja je bila očividno pravkar postlana, opečnatata tla — pomita; vlagi je še puhtela od njih. Vse, kar je imela Italijanka oblike in predmetov

za vsakdanjo rabo, je bil po nillo.

Vratar je stal pri oknu, drenjen s hrbotom proti steni.

"Vidiš, effendija, da je ni velično dejal ravnoduso in zaspovedala.

Nejasna, toda ogromna sunčna je bila v pogledu očev; oči sta se na divjega Marka — tudi on je zrl nekam zamisljeno in zagonetno.

"Pojdim!" je rekel Dušan nazadnje. "Vrag vedi, kaj tisti tem izginjenje... a mi nismo česa, da bi jo iskal."

"Prav imaš, Dušane," je marmiral Marko po stršku. "Znate je to povem, kaj mislim pa..."

Turek jih je spremil spred vratra za njimi.

Molč so korakali nazaj pre pristanišču.

"Cuj, Dušane," se je oglašil divji Marko skrivnostno, ko so drčali ob grobni motorju pred ponosni "Victory". "Jaz vam kaže se je zgodilo z Italijanom..."

"Ti veš? Jaz slutim same..."

"Jaz pa vem za gotovo," je ukazal.

"Ne morem effendija," je zamrmljal vratar. "To zdaj ni več njenega soba."

"Videl... Pa kaj pomeni to?"

"Nisem ti hotel povedati, da ne bi gubili časa. Zdaj jih imam vse, kar je prešel, ali ne..."

In prvo je, da rešimo, kar se namesto prišli reševat; mudi se namesto lje..."

"Za Boga — govoril vendar je vzkliknil Dušan razburčeno..."

"Ali mi obljubiš..."

"Obljubim; saj vidis sam, da ni časa. In če se ji je zgodilo, da je prepozna. Brez skrb, bo viden..."

"Samo povej!..."

"Na tisti steni je bil hring, ki ga v naglici nismo opazili; vratar je stopil tja, da ga zadržal s svojim hrbotom. So videli, kako je preblepel pod nogami..."

(Dalec prihodnjih)

Vsem Slovencem,

ki čitajo angleško, kakor tudi staršem, ki želijo dati svojim od-

raslim sinovim in hčeram v roke dobro knjigo, priporočamo

krasno novo povest

</